ՏԱՐԻ — ՇԱԲԱԹ 16 ՍԵՊՏԵՄԲԵՐ 1895 — ԹԻՒ 1283

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԳՆԵԼՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
ՂԱԼԱԹԻԱ, ԷՍԿԻ ԲԱՆՔ ՍՕՔԱՂԻ
Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի դարձուիր

Bureaux du Journal HAÏRÉNIK
Galata, ancien local de la BANQUE MP. OTT
CONSTANTINOPLE

10 ՓԱՐԱՅ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ԱԶԳԱՅԻՆ, ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Տաճկաստան	300 Թիւ	75 ղր. Մէճ.
	150 »	40 »
Գաւառներ	300 »	100 »
	150 »	50 »
	75 »	25 »
Օտար երկիրներ	300 »	25 ֆրանք
Ռուսիա	300 »	10 րուբլի

Թերթեւարի ծախքը խմբագրատան վրայ
Յուցման փոխարէն փաստոյ տող կ'ընդունուի, 115 ղր. ..., փաստոյ փուլը 100 ղրուշի ...

غلطه ده اسكى بانق عماسى
هايرنيك غزته سى

10 ՓԱՐԱՅ

ՄԵՐ ԳՈՐԾԵԼՈՒ ԵՂԱՆԱԿԸ

Կ'երեւայ թէ Արեւելք որոշեր է այսպէս մեզի հետ վիճաբանիլ Նանսէնի գործին վրայ. բայց ասիկա մեզի համար, այնպէս որ մեկը աղտոտ առիթ մը հայթայթէ: Արեւելք այդ առիթը բոլոր ուժովը գործեց եւ հակառակ մեր կամքին մեր գրկուած բացատրական նամակին, կը շարունակէ տատանիլ ասոր վրայ.

«Ինչո՞ւ Հայրենիքի անօրէնը Թուրքիոյ գեղջ մը չէ կրցած ստանալ Նանսէն հայ օրիորդներուն: Եւ Նանսէնի փարած միջոցով, միթէ հեռաւորն անձեռ մը եղած կրնա՞յ ապրիլ իրեն յանձնուած գումարով: Թող Մոնբէլիէ ղրկէր, ուր այդ Իգտիրցի օրիորդներուն հանգստ Իգտիրցիները գեղջ մը ստացած են: Մեզը չէ՞ այս փարայեն, և այս եղանակով երկուքուկես տարի ողբ մը կ'ողբայ ըսելով թէ հայ ժողովուրդը կրնար իւրաքանչիւր օրիորդի համար 200 Ֆրանքի մը ստանալ, Հայրենիքի անօրէնը չէ կրցած վարպետ բրդել եւ աղջիկներուն կրթութեան բեռը յանձնել Ֆրանսացիներուն գրպանին վրայ»:

Արեւելք այս մասին կը գդայ խորունկ ցաւ մը որ մինչեւ պապուկներուն յատուկ է:

Արդէօք այն Հայերէն որոնք Նանսէնի գործին համար նուէրներ ղրկեցին, կա՞յ հատ մը որ ըղձայ այսպիսի բիւրի պատուակ վիշտ, որ պահանջեր մեզմէ գիմել Ֆրանսական կառավարութեան, հինգ ֆրանքի վրայ դողդղացող պատուակ մը պէս:

Մեր ժողովուրդը չէ որ զմեզ պիտի հերքէ. եթէ բանը որ, քանզի մենք այնպէս աղքատ, բայց ասորնացած եղած մը չէ որ ելլէ հոգ եւ փոյթ ընէ, ցաւ գդայ 200 ֆրանքի կորուստ (ամեն կէսով) մը մասին որ Արեւելքի խելքը գլխէն կցեր է թերթին։

Եւ, առջայն, կորուստ ալ չէ այս մէջտեղը:

Մենք ըրած ենք այն ամէն ձեռնարկը զորս կրնայինք երբ Հայ անհատ ըլլալ արժանաւորութեամբ: Եւ, մեր դիմումները միացած չեն առանց արդիւնքի: Ցայտնի է թէ Ֆրանսայի մէջ երկու ընկերակցութիւն որոնց նպատակին մէջ կը մտնէ օտարներուն օգնելը: Առաջինն է Ալիանս Ֆրանսէզը եւ երկրորդն է Օտար ուսանողներու պաշտպան մասնաժողովը: Անցեալ մայիս 16ին գրեցինք երկուքին ալ նամակներ եւ յայտնեցինք որ մեր Նանսէնի ձեռնարկը կը համապատասխանէ իրենց նպատակներուն եւ այն կառավարութիւն կը համարձակինք խնդրել երկու թոշակ երկու հայ օրիորդներու ինչպէս. Ալիանս Ֆրանսէզի ընդհանուր քարտուղար Գ. Ֆոնսէն իր 26 մայիս նամակով մեզ պատասխանեց մեր խնդիրքին նկատմամբ ըսելով որ պէտք էր զայն ներկայացնել Ալիանս Ֆրանսէզի Պոլսոյ ճիւղին: Այս դիմումը չըրինք որովհետեւ անշնչանք: Անշնչանք անոր համար որ արդէն Պոլսոյ ճիւղէն ստացած էինք ուրիշ մեծ նպաստ մը. Նույն տարին է վեր այդ ճիւղը, մեր լրած գիմումներուն վրայ, Տրապիզոնի ազգային վարժարանին ֆրանսացի ուսուցիչ մը ղրկած է, որուն ամսականին մեծ մասը ինքը կը վճարէ: Այս ամառ, նաեւ մը թէյնամիներ պիտի յաջողէին գաղթեցնել ալ Ալիանսին այս նուիրատուութիւնը, երբ մենք նորէն աշխատելով յաջողեցանք զայնձեւ գասատուն մը ղրկել տալ: Արդ այս ֆրանսական ընկերակցութենէն ելլել Նանսէնի համար ալ նպաստ մը ուզելը պիտի ըլլար պարզապէս անհեթեւութիւն:

Արեւելք պիտի ըսէ՞ թէ Հայրենիքի ռեճիմը մը ընելու համար Տրապիզոնի այս գործին աշխատեցանք, որուն մասին խօսք մը անգամ ասկէ չգրեցինք մեր թերթին մէջ, ահա այս երկու տարի է: Արեւելք է որ զմեզ ասոր կը ստիպէ ապացուցանել թէ մենք մեր կատարած ամէն գործերը չենք իմաց տար ժողովրդին եւ մեր ամէն մէկ գործին առթիւ փառք ու պատիւ չենք փնտռեր:

Գալով միւս ընկերութեան, անոր ալ քարտուղարը, Գ. Մըլոն, մեզ 24 մայիս նամակովը պատասխանեց թէ խնդիրը ժողովին պիտի հանէ, աւելցնելով թէ իրենց նպատակը միմիայն համալսարանի ուսանողներուն յատուկ էր:

Այս թղթակցութիւններէն յետոյ, մենք գործերնիս շարունակեցինք առանց յոյս մը ունենալու, և ճամբայ հանեցինք չորս օրիորդները: Առանց մեկնումէն յետոյ ստացանք անպատեհ 12ին վերոյիշեալ Գ. Մըլոնէն նամակ մը, որով մեզ կ'իմացնէր թէ իրեն հայ օրիորդ մը նշանակենք, որովհետեւ Ֆրանսայի կրթական նախարարութենէն ստացեր է 1895 96 մէկ տարուան թոշակ մը: Պատասխանեցինք նոյն օրը թէ 4 օրիորդները արդէն Պոլսէ մեկնած են, և թէ հնար չէ ուրիշ մըն ալ ղրկել առանձին և թէ կը խնդրենք որ ըլլալիք նպաստը այդ չորս օրիորդներէն մէկուն անուամբ արձանագրուի, ապա թէ ոչ չնորքը պէտք էր վերապահուիլ գալ տարուան: Երէկ, Նանսէի վարժապետանոցի տեսչուհիէն նամակ մը առինք: Տեսչուհին կը յայտնէ չորս օրիորդներուն հոն հասնիլը և սա խրողութիւնն ալ թէ կրթական նախարարը նամակ մը իրեն իմաց տուած է թէ Հայ օրիորդ մը ձրիավարժ ընդունուած է Նանսիի վարժապետանոցը 1895-96 տարուան համար:

Առանց Արեւելքի չարութեան այս կռուին, մենք պիտի հրատարակէինք այսօր այս լուրը երկու տողով: Ստիպուեցանք մեր բանակցութիւններուն պատմութիւնը տալու ցոյց տալու համար որ մենք չատ լաւ գիտենք մեր ազգին էնպաստ գործակցին և այլ կարգի չնորհքներ ստանալ, առանց օտարներուն մեր ազգը պաշտ կի մը դիրքին մէջ ներկայացնելու: Կ'աւելցնենք որ ֆրանսական կարգ մը շրջանակներու մէջ մեր ձեռնարկին նկատմամբ յեղյեղուն համակրութիւն մը սփռած է, որմէ հայ վարժուհիները չատ ուշերէ պիտի օգտուին յառաջիկային մէջ, առանց ազգային արժանապատուութեան վիրաւորանք մը բերելու:

Ահա մենք այս մեթոդով կը գործենք: Բոլոր անոնք որ գիտեն ինչ է արժանապատուութիւնը, ինչ է վարուողութիւնը, պիտի գնահատեն մեր այս ընթացքը: Գաղափար հոսք անգամ չենք կրնար տանիլ մենք:

Անոնք որ գալ տարի Ֆրանսա երթալ կ'ուզեն թող պատրաստուին։

Յ. Շ.

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԿԱՆ ՁԵՌՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Վերջերս խմբագրականով մը կը ծանուցանէինք թէ մեկ քանի հոյ մշտական տեղ մը պէտք է կազմել, որուն նպատակը ըլլայ, օրինաւոր միջոցներով, ասոնք անոնց մեծարժան քահանայութեանց.

Բերայէն, Սամաթիայէն, Իւսկիւտարէն նամակներ ստացանք՝ այդ ձեռնարկութեան մասին մեծ համակրութեամբ լեցուած, և գիտենք թէ գաղափարը Պոլսոյ ուրիշ շատ թաղերու մէջ ալ նպաստաւոր ընդունելութիւն գտած է: Կը մնայ միայն,—հիմակ որ ամէն տեղ եւ ամէն մէկ գործ կայ, որ ... ապրելու, եկեղեցիներու, իրենց արհեստին մէջ չյաջողածներու եւ անմխիթարներու ասոնք փախչելու խորանը,— այդ բարի կամեցողութեան մը տալ։ Կը կարծենք որ այդպիսի մասնախումբ մը ամենէն առաջ Բերայի մէջ պիտի կազմուի, եւ անոր օրինակին վրայ ուրիշ թաղեր ալ նախաձեռնութիւնը կը առնեն: Անոնց տալը պարզ ու բանիքուն քաղաքացիներու մասնախումբ մը կազմելու իրենց մէջէն, որուն միակ գործը ըլլայ, հարկը ներկայացած առթին, համայնքին բարոյական ու մտաւորական արժանիքը քննել մանրամասնօրէն, եւ, եթէ, գտնէ ցիր ցանէ զայն, բարոյական ...

Ծրից այսպիսի պարագայ մը կը նշանակէինք երէկ Պէյօղլի համար: Երկաթուղի մէն է որ, իր արհեստէն զրկուած, կ'ուզէ հիմա քահանայ ըլլալ: Իր անվարութեան, զբօսանք են միջոցներ ու այլ անոր որ իրենց աստուածութեան տակ կը վկայեն թէ այդ մարդը արժանի եկեղեցականութեան: Հանրագիրը ներկայացուած է Պէյօղլի թաղական խորհրդին, որուն պարտքն է մերժել այդ հանրագիրը: Այս կերպով խնդիրը եղած տեղը կը վերջանայ, առանց առիթ տալու ուրիշ զեղծումներու եւ Պէյօղլի ժողովուրդը անզամ ու նախաձեռնութեան ալ կեցեցնելու բարեկարգութեան, խնդիրը հանելու կրօնական ժողովին առջեւ:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի

ԽԱՐԲԵՐԴ, 31 օգոստոս

Մենք այս պահուն դէպի Ամերիկա չուկելով կարաւանը կը տեսնենք: Մարդոց մարդիկ պաշտօնէութեան կուզայ առնեստասի ներէ թէ մօրանկ մինչեւ հիմա 885 հոգիի անցագիր տրուած է: Եթէ այսպէս շարունակուի, Խարբերդ կիսաբնակ գաւառի մը վերածուած թշուառութեան մէջ պիտի մնայ: Այսօր 5-6 հոգի պատուաւոր քիչ մը վերջը պիտի ելլեն, ամէն մէկ կարգի մէջ 5-6 հոգի կը նստի: Շատ աւելի գիւղացիներն են գաղթողները: Կրնայի հասկնալ թէ հողագործութիւնը եւ հողագործ տանիքը ինչ վիճակի կը դատապարտուին:

Աւցածները գիւղ գացած էր. տեսայ հոն Զարաքնչագի քիւրդեր որ չատ տուներու մէջ ծառայութեան անուանած անոնք պիտի գործածուին տունը եւ գալուն մէջ, թէ ինչո՞ւ կ'երթան. անցորդի մը պիտի ըսեմ թէ գիւղացին Ամերիկայի պատճառաւ հիմա տնտեսական դէպ գրութեան մը մէջ կ'ապրի: Ամերիկայէն բերած դրամին գործածոյն անոնց գինովոց մէջ մէկ հատ հող առնելու, այդ հողերը չկրցին չահագործել: Ամերիկայէն բերած բարք ու սովորոյթ կիսատ ու ծաղրելի հանդամանքներով, կրնայ աւանդին պատճառ մը անցուիլ որ քաղկներու յատակը մնացած այն քիչ մը բանն ալ հանէր. տուներու ձեւերը փոխեցին, կնիկներու վրան-գլուխը սուղ սուղ լաթերով զարդարելու եղան, մանրամասն նութիւնները թող մնան:

Դրամները հատուցին խալըան, անտիրտ կերպով վարուցած ըրած տրտունք մարդուն հոգը տալու չափ զանց չերաւ տրդինամար, ձմրան մէջ զորենի փոխառութիւններ եղան երեք չորս տարիի համար մէկ քիլէին կէս քիլէ մինչեւ տոկ տալով: Գարունը եկը պակսեցաւ, նոր դրամի պէտք կայ, հողը չի կրնար ծախել տաճ գինովը, վոլտաւուն վաղելին, անէ 15 լիրա առնելով՝ 28 լիրայի մուրհակ ստորագրեցին մէկ տարուան համար: Այսպէս ո՞րն ըսենք այն պատճառներէն, սմանք յիմարութիւններէ ծնած, չատը անխուսափելի ատիպողականութեանց մէջ երեւան եկած, որոնք գիւղացիին վիճակը գէշցուցին: Ու լսեցին հիմա ալ թէ Ամերիկա աղէկ գործ բացուեր է:

Կոլերը անզատօրէլէ վերջը, առանց ճամբաս բառ մը վրկայեցուցած ըլլալու, կ'ըսեմ թէ մարդ չպիտի մնայ այս գաղթերը:

—Մեր դպրոցէն ձգուեցաւ Ֆրանսերէն լեզուի ուսուցումը, մէյ մը անոր համար որ անգլիերէնը մեզի համար կար ալ էն ու ճար չի կար որ անոր ուսուցումը մերժէինք. այս տեղ յետին գիւղի դպրոցը ա'գլիերէն լեզուն հայերէնէն աւելի տաքնութիւն ունի ու կը պահանջեն: Այս տարուան ընթացաւարտներէն անոնք որ անգլիերէնի աշխատած էին, ամենքն ալ դ իւր եղան: Մէկը որ ձռիկ ֆրանսերէն կը տանէր, իր տեղը կը մնայ անհոգն ափուանքի մը մէջ: Երկրորդ պատճառն ալ թէ ուսուցումը ապառաժին պէս չէր ըլլար իրօք եւ թէ պիտանին չէր նէրեր:

—Առեւտուր չի կայ:

—Գաւառապետը ինչպէս սիրոյ լուր վաւերացուց մեր ժողովները. քիչ մը ակնոջ եթէ ոչ է, կը հասկնայ թէ հասկնալ է որ կ'առաջնորդէ:

ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ԱՆԳԼՈՒՀԻՆԵՐԸ

Նայնթիկնթի Ռեվիւի՝ անգլիական ծանօթ հանդէսին վերջի թիւերէն մէկուն մէջ կար խիստ կարեւոր ուսումնասիրութիւն մը անգլիացի աղջիկներու դաստիարակութեանը մասին: Այդ յօդուածը ստորագրողն է ծանօթ անգլիացի գրագիտուհի մը, որ կը պաշտպանէ իր ազգակից աղջիկներու ճիւրքը դպրոցին մէջ եւ դպրոցէն դուրս:

Մէկ քանի հայ աղջիկներու համար մեկնումը բարեդէպ առիթ մըն է որ մենք ալ ուշադրութիւննիս դարձնենք նոյն կարեւոր խնդիրին թէ մեր աղջիկներուն համար ո՛ր տեսակէն օգտակար կրնայ ըլլալ բարձրագոյն կրթութիւն մը:

Ցայտնի է թէ մեր մէջ դեռ բաղդատութիւններ ընելու չափ ատաշացած չէ իդական սեռի դաստիարակութիւնը. ուստի թուանշանները փոխ կ'առնենք անգլիական տեսութեէն:

Աւստիրի խնդրին Թուարանական մասը: 1486 հոգիէն ուսանողուհիներու հիմա ինչ վիճակ եւ կամ գործ մէջ ըլլալնին ստուգուած է: Անոնց ամէնքն ալ դասատարակութիւններն առած են Մեծն Բրիտանիոյ կամ նշանաւոր դպրոցներու եւ համալսարաններուն մէջ:

Այդ հազար չորս հարիւր ութսունը վեցէն վեց հարիւր ութսունը կը պարապին դաստիարակութիւնով. երկու հարիւր ութը ամուսնացած են. տասնըմէկը, բժիշկ են կամ բժիշկ ըլլալու կը պատրաստուին. երկուքը՝ հիւանդապահ, ութը կամ ինը՝ կառավարական պաշտօնեայ, եւ մէկը՝ փաստաբան:

Աս թուանշանները իրենք իրենց համար կը խօսին:

Ուրիշ նշանակելի կէտ մը. Իրենց ուսանողական ընթացքը «պատիւով» աւարտողներուն մէջ աւելի քիչ է ամուսնութիւնը քան թէ սովորական աստիճաններ առնողներունը: Օրինակ մը. Կէրթընի ուսանողուհիներէն «պատիւ» առնողներուն տասնէն մէկը ամուսնացած է. մինչդեռ նոյն դպրոցին սովորական ընթացաւարտուհիներէն հինգէն երկուքը ամուսնացած են:

Եզրակացութի՞ւն:

Ծիչդ հոս, է՛ն պէտքի տեղը անգլիական հանդէսին հեղինակուհին կարծես կը վարանի, չուզեր խօսիլ աղջիկներու բարձրագոյն կրթութեան դէմ. եւ նոյն ատեն չի կրնար ծածկել իր համոզումը թէ բարձրագոյն դաստիարակութիւնը՝ իր սեռին համար չէ ունեցած սպասուած օգուտները:

Առաջ, Անգլիոյ մէջ համալսարաններու դռները գոց էին գեղեցիկ սեռին առջեւ. հիմա այդ խտիրը վերցուած է:

Առաջ, կը կարծուէր որ եթէ այդ բարձրագոյն կրթարաններու դռները աղջիկներու համար ալ բաց ըլլային՝ նոր նոր ասպարէզներ եւ արհեստներ պիտի բացուէին իգական սեռի անդամներուն համար: Այս օր, տարիներու փորձէն ետքը, կը տեսնուի թէ դաստիարակութեան մէջ սեռի խտիր չըլլալով մէկտեղ՝ կնիկ մարդերու գործունէութեան ասպարէզը նոյնը մնացած է. եւ իրենց օգտակարութեան սահմանն ալ գրեթէ բնաւ ընդարձակուած չէ:

Առաջ, միջնակարգ դաստիարակութիւն ստացած աղջիկ մը վարժուհի կ'ըլլար, նոյնպէս ալ հիմա համալսարանական բարձրագոյն կրթութիւն առնող օրիորդը:

Ջերմատաղուկցաւ ուրեմն այն գաղափարը թէ կիները՝ բարձրագոյն կրթութիւնով մը պատրաստուած՝ պիտի ընդգրկէին այն բոլոր բարձր արհեստները, որոնց մէջ կը զարգանային եւ կը փայլէին հակառակ սեռի ներկայացուցիչները, էրիկ մարդերը:

Եւ տարիներու փորձը որոշապէս կը հաստատէ սա պարագան թէ բարձրագոյն կրթութիւն առած աղջիկները նոյն համեմատութիւնով կը հետանան ամուսնութեան գաղափարէն: Իմաստասիրելու չնորհքով նիւթ մը անտառի: Ինչո՞ւ զարգացած աղջիկ մը նուազ հակամէտ ըլլայ ամուսնանալու. արդեօք համալսարանական բարձր կրթութիւնը զայն ունեցող կիներուն աչքին անտանելի՞ կը դարձնէ ամուսնութեան արդի ըմբռնումը: Այս հարցը կը ներկայացնենք, լոկ գաղափար մը տալու համար քաղաքակիրթ

երկիրներու մէջ յաւզուած խնդիրներու վրայ, որոնք մեզի համար չեն։

Մեր մէջ, բարձրագոյն կրթութիւն առած ազնիւները թո՛ղ վարժուին ըլլալ միայն. եւ ատիկա կը բաւէ թէ՛ իրենց եւ թէ մեզի։ Ազգային համար չէնք ճնորհք ակրանիք մը պատրաստել, բայց եւ, ամենավսեմ եւ նուիրական գործ մը տանել է։

ԱՐՄԷՆ ԳՆՈՒՆԻ

ԽԱՉ-ԱՂԲՐԻԿ

ՍԱԹԻԴԻԻՂ, 29 օգոստոս

Տիարպէքիրէն երեք ժամու չափ հեռու, դէպի արեւելք, լեռն բլրակներէ շրջապատուած բարձրաւանդակի մը վրայ շինուած կը տեսնուի Սարիգիւղ անուն գիւղը, որ ընդգծմակաց բլրակներու ստորոտներէն գեղատեսիլ երեւոյթ մը կ'ընծայէ քաղքենի ու չինական ուխտաւորներու եւ զբօսաշրջիկներու։

Կը կարծուի թէ այս գիւղը Տիարպէքիրի հետ շինուած ըլլայ. չուրջը անտառուած ակերտներու հնութիւնը եւ բնիկներու պահպանութիւնը կ'ապացուցանեն արդէն իր հնամեայ շինութիւնը. Ժամանակաւ 300 տուն կը պարունակէ եղեր, այժմ հազիւ 70։ Գիւղին կեդրոնը շինուած է Թուխ-Մանուկ Ս. Խաչ եկեղեցին, որ բաւ աւանդութեան սաղքելական հիմնարկութիւն ունի. տաճարին դուռը կը բացուի հիւսիսակողմէն. փոքր մատուռ մըն է այն երեք խորանով. հարաւակողման որմէն, յատկէն դուռ մը կը մանենք աւանդատունը, ուր գորհէ հետէ պահուած կը մնայ Ս. Թադէի խնկաբոյր մասունքը, արծաթազօծ ձեռքերու մէջ ամփոփուած. այն նուիրական մասունքին մօտիկ, արծաթապատ սունտի մը մէջ կը մնայ քառակուսաձեւ Խաչ-քար մը, ուր եբեւցած է Թուխ-Մանուկ մանկային երբաւն պատկերով։

Դարերէ ի վեր, այս սրբավայրը համբաւաւոր ուխտատեղի մը դարձած է շրջակայ գաւառացիներու. Տիարպէքիրէն, Արղանայէն, Պալու-Մատէնէն, Սեւերակէն, Չերմուկէն, Չնքուշէն, Ուրֆայէն եւ մօտակայ ու հեռակայ վայրերէն, բարեպաշտ ուխտաւորներ, ամէն տարի, գարնան գեղեցիկ օրերէն սկսեալ, ուխտի կուգան զօրաւոր հաւատով լցուած։

Գիւղին հարաւակողմը, պուրակներէ շրջապատուած ձորակի մը մէջ, կը բղխի պաղուկ ու անուշակ ջուր մը, որ կը յանձնայ աղբիւր պատած թաւմբով. վերը, Ս. Ծառին տակէն, հողի կոյտին ու ժամու խուռերէն Խաչ-աղբրիկ կը ծորէ կաթիլ կաթիլ, կարծես զարիչէ մը անդուլ։ Ս. Ծառին տակ կան խաչանշանուներ, որոնց ի տես ուխտաւորը կ'աղօթէ, կը յուզուի սուրբ յիշատակներով։ Ասաու իրիկուն, կը լոգնան Խաչ-Աղբրիկայ մէջ մանչ ու աղջիկ, ծեր ու մանուկ, կիներ ու հարսներ, ամէն հասակէ, ամէն տարիքէ, պառաւներ ալ կան, որոնք բաղդի պէս ջուրէն դուրս չեն ելլեր։ Կը պատմեն թէ Խաչ-Աղբրիկ շատերու աչքին եւ այլ ցաւերու բժշկութիւն շնորհած է։ Մերթընդմերթ, լճակին շուրջը բոլորուած, ժողովրդական երգեր կ'երգեն ծափ զարնելով։ Անոնց ձայնը մէ քանի մը տան.

Խաչ-աղբրիկ, խաչ-աղբրիկ, — Ի՞նչ անուշ է քու պաղ ջուրդ, — Աջ կողմդ է Ջրջրիկ. — Ձախ կողմդ է Ջվլիկ. — Խաչ-աղբրիկ կէգայ կաթ-կաթ, — Հոն լուգնալը կ'եղնայ երկաթ, — Խաչ-աղբրկայ ջուրն անուշ է — Հազ մի առախ սիրաս կ'ուզէ. — Ո խաւաւորներ, ուխտաւորներ. — Եկէ՛ք, տեսէ՛ք, սուրբ խաչ քարեր. — Թուխ-Մանուկ խաչ հոն է կայներ, — Սբ. Ծառին տակ լուսն է ցոլեր. — Ս. Թուխ-Մանուկ խաչն է օրներ. — Խաչ-աղբրկայ ջուրն ու քարեր. — Լուսն է ցոլեր մէջ աղբըրին, — Համար կհապէր վերեւ գլխին — Մեհիմ քըղի Թուխ-Մանուկ խաչ — Ղուռպան էղնամ դրանդ էաղջ. — Բըրեսաս Աստուած գուն աղորմէ — Իմ ցաւերը գու բժշկէ, — Ս. Թադէոս գու հիմ գրէ. — Թուխ-Մանուկ ժամ գու հես չիներ։

Այս տարի, բարեխառն, տիրող հանդարտութեան պատճառաւ, քաղաքացիները կը զգուշանային լոգնալու։

Ափսոս սակայն, որ այս գիւղին մէջ ո՛չ վարժարան կայ, ո՛չ ալ հանապազօրեայ ժամերգութիւն, երգեցիկ դպիրներու չգոյութեան պատճառաւ. խեղճ քահանան եկեղեցին մէջ ամէն բան է, տիրացու, փակասօղ, քարոզատող եւն. Ուրախալի է ըսել միանգամայն թէ ուսուցիչներու յարգարներուն վրայ, եկեղեցապանը հոգաբարձութիւն մը բանալով յաջողեցաւ ուսուցիչ մը թոշակը ապահովել։

ԱՐՍԷՆ

Արտաքին լուրեր

ՖՐԱՆՍԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Վիեննայէն կը հեռագրեն Տէյլի Նիուզի թէ քաղաքական շրջանակներու մէջ շատ կը խօսուի Լոպանօֆ իշխանին Բարիզ ըրած այցելութեանը վրայ։ Հանրապետութեան նախագահին ծովու համբով Ռուսիա եւ Սկանտինաւեան երկիրները այցելութիւն մը հաւանական կ'երեւի։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ՌՈՒՍԻԱ

Սթանտարտ չի կարծեր որ իշխան Հոհէնլոէի Բետերսպուրկ ըրած այցելութեան հետեւանքը կրնայ ըլլալ Վիլհելմ եւ Նիքոլա կայսրերուն տեսակցութիւն մը։

«Ռուսիա պէտք գիտէ որ Գերմանիա իրեն ուրիշ բան չի տար բայց եթէ պաղ խօսքեր եւ քաղաքական խառնաստներ, մինչդեռ կրնայ ի հարկին Ֆրանսայէն ապահով անհուն բանակի մը եւ ամենազօրաւոր նաւատորմի մը օժանդակութիւնը։»

ՔՈՒԲԱ

Հավանայէն սեպտեմբեր 18 թուականով կը հեռագրեն Թայմզի.

«Սանթօ-Սպիրիթոյէն առնուած մանրամասն նամակները կ'երեւի որ Սպանիացիներուն զինուորական կացութիւնը շատ պակասաւոր է։ Մարշալ Կամբոս լաւ աջակցութիւն չի գտներ։ Զօրախումբերը կը տեղափոխուին առանց ո՛ եւ է նպատակի։ Տեղեկութիւններ տալու ազատութիւն չի կայ. պատերազմի որոշ գծուած յատակագիծն ալ գոյութիւն չունի։»

ՌԱԶՄԱՓՈՐՁԵՐԸ

Միջազգային մամուլին մէջ մասը երկիրցոլից մեկնութիւններ տալու ֆրանսական ազդարարձերուն զօրավար Տրօշիւրիգի եւ իշխան Լոպանոֆի ներկայութեանը առթիւ։ Բետերպուրկի Նովոսթի մեծ թերթը պատասխանելով այս տեսակ նկատողութեանց՝ կ'ըսէ թէ այդ ժամուլը բաղդեցնելու իրաւունք չունի. Շէֆէթթին գերմանական ազդարարձերը, որոնց ներկայ էր Աւստրիոյ կայսրը, միթէ ցոյց մը եղեւ այն չանէ՞ր։ Միթէ Ֆրանսա եւ Ռուսիա իրենք ալ իրաւունք չունին Եռեակ-Դաշնակցութեան մասնակցող պետութեանց պէս ցոյց տալ իրենց համերաշխութիւնը, մանաւանդ որ իրենց համաձայնութիւնը եւ զինուորական կարգադրութիւնները բացարձակապէս պաշտպանողական հանգամանք ունին եւ կ'երաշխաւորեն եւրոպական խաղաղութեան պահպանումը։

* * *

Սեպտեմբեր 23ին Հունգարիոյ մէջ, Պանֆի-Հիւննաս, հունգարական մեծ ազդարարձերը սկսան կատարուիլ, կայսեր ներկայութեան։ Գերմանիոյ եւ Իտալիոյ զինուորական կցորդները միայն հանդիսատես պիտի գտնուին։

ՖՐԱՆՍԱ

Առեւտրական նախկին նախարար Գ. Ժիւլ Ռոշ անցած կիրակի Կրընոպլ բանախօսութիւն մը ըրաւ Ֆրանսայի տնտեսական գրութեան արտադրած հետեւանքներուն վրայ։

Անձերու կերպով ցոյց տուաւ թէ մաքսապաշտպանութեան շնորհիւ Ֆրանսայի արտածումները 1890էն մինչ 1894 հետզհետէ նուազած են։ Իրերու այս վիճակը արդէն պաշտօնապէս հաստատուած է։

Ատենաբանը յետոյ նկատողութեան առաւ Ֆրանսայի տնտեսական արդի կացութիւնը, բաղդատմամբ ուրիշ ազգերուն։

«Մեր երկիրը, ըսաւ, որ 1849էն ի վեր արտածութեան մէջ երկրորդ կարգը գրաւած էր, 1890էն ի վեր չորրորդ իջած է։ Գերմանիա եւ Միացեալ-Նահանգները իրմէն առաջ անցան։ Վերջին տասներկու տարուան մէջ Ֆրանսայի գործառնութեանց թիւը 20% նուազեցաւ, մինչդեռ Գերմանիա իրենը 30% կ'աւելցնէր, որով մեր ամէնէն անհաղթ մրցակիցը կը հանդիսանար բոլոր օտար հրապարակներուն վրայ։

«Անհատական արտադրութեան մասին մենք առաջնորդն ենք, մինչդեռ Հոլանտա առաջինն է։ Մենք կը գտնուինք հոն ուր որ էինք 1865ին։»

ՄԱՄՈՆԱՆ

Ֆրանսական պանքայի վերջին հաշուեցուցակը կը հաստատէ թէ 3 միլիոն 310,281,689 ֆրանքի պահեստ մ'առաջ կայ դրամատան մէջ, որուն 2,150 445,010 ֆրանքը ոսկի եւ 1,250,836,079 ֆրանքը արծաթ։

Այս մետաղակոյտը մինչեւ հիմա գրանցուածներէն ամենէն պատկառելին է։

Ոսկի գումարը կը ներկայացնէ 152 միլիոն 522 հազար 250 հատ 20 ֆրանքնոց եւ կը կշռէ 661,473 քիլօ եւ փոխադրելու համար հարկ է լեցնել 33 վակոններու մէջ։

Այս ոսկիները եթէ իրարու վրայ դրուին 800 մղոն երկայնութիւն մը կ'ունենան։

Արծաթ դրամները կը կշռեն 6,716,375 քիլօ եւ զանոնք փոխադրելու համար հարկ է 335 վակոն եւ իրարու վրայ դըրուելով 4,110 մղոն երկայնութիւն մը կ'ունենան։

Անտարակոյս եւրոպական պանքաներուն մէջ գտնուած պատրաստ դրամներու ցուցակը.

Ֆրանսական պանքա	3,310 281,686	ֆր.
Ռուսական »	1,569,000 020	»
Գերմանական »	1,263,000.000	»
Անգլիական »	949,000,000	»
Աւստրիական »	700,000 000	»
Սպանիական »	510 000,000	»
Իտալական »	385,000,000	»
Հոլանտական »	285,000 000	»
Պելժիքական »	4 000,000	»

Այս ամէնուն գումարն է 8,946,281,889 ֆրանք։

Եւ կան մարդիկ որոնք կ'ըսեն թէ ա՛լ ստակ չէ մնացած։

ՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Բարիզ, 26 սեպտեմբեր

Զինուորական մէջ հիմնուելիք զինուորական պանքային դրամագլուխը 20 միլիոն ֆրանք պիտի ըլլայ։

Զօրավար Տիւշէ կը հեռագրէ Մատակասքարէն թէ ֆրանսական զօրախումբերը տիրեցին Անթոպիի։

Պուքարէշթ, 26 սեպտեմբեր

Ամրան արձակուրդները վերջացան, ծերակոյտը եւ երեսփոխանական ժողովը վերսկսան իրենց նիստերը։

Բետերսպուրկ, 26 սեպտեմբեր

Վլատիվոսթոքէն կը հաղորդեն Նովոյէ Վրեմիային թէ Ճապոնցիները օգոստոսի վերջը արիւնալից կռիւներէ ետքը տիրեցին Ֆորմոզա կղզիին, Զանկուա եւ Թայվանֆու քաղաքներուն եւ չորուանկեցին յառաջացումին Անբէնի վրայ, ուր կեդրոնացած են ապստամբները։ Ճապոնցիները որ 60,000 հոգի են նոր օգնութիւններ պիտի ընդունին։

ԴԷՍ ՈՒ ԴԷՆ

Գինով բժիշկ մը. Վերջերս քննութիւն մը բացուեցաւ Լոնտոնի մէջ յատուկ պատահարի մը վրայ որ պատճառ եղած էր կնոջ մը մահուան։ Անտարակոյս գէշքէն մանրամասնութիւնները։

Այս ամսուն 8ին Գ. Ֆլեթչըր գիտնալով որ իր կինը ծննդաբերութեան վրայ է հիւանդապահ մը եւ Վիթ անուն բժիշկ մը կը կանչէ։ Հիւանդապահը անմիջապէս կուգայ, սակայն բժիշկը, որ թէեւ իր տունը կը գտնուէր կանչուած ատենը, քիչ մը ուշ կը հասնի։ Վերջապէս բժիշկն ալ կուգայ իր որդւոյն ընկերակցութեամբ, որ, կ'ըսէ բժիշկը, գործողութեան մասնակցութեան եկած է, թէեւ գեռ վկայագիր չունի։ Երեւակայեցէք Գ. Ֆլեթչըրի զարմանքը երբ կը տեսնէ որ բժիշկը կատարելապէս գինով է։

Վայրկեան մը կը վարանի եւ կը մտածէ ծառան ղրկել ուրիշ բժիշկ մը բերել տալու համար, սակայն ժամանակ չի կար։ Հիւանդը կը պառկէր կը կանչէր։ Գործը իր վախը կը յայտնէ բժիշկին տղուն որ համարձակօրէն կը պատասխանէ.

—Իրաւ գինով է, բայց արդէն գինովութիւնը իր սովորական վիճակն է։

Բժիշկը կը մտնէ հիւանդին սենեակը, կը քննէ զայն ու գործիքները կը հանէ. Հազիւ թէ գործողութիւնը սկսած էր որ հիւանդապահը դողալով կը խնդրէ կնոջ ամուսինէն որ ուրիշ բժիշկ մը կանչել տայ։ Նոր բժիշկը որ կը հասնի, կը հաստատէ թէ խեղճ հիւանդը սոսկալի կերպով անդամահատուած էր եւ կը մերժէ միայնակ պատասխանատուութիւն մը առնել վրան։ Ուրիշ երրորդ բժիշկ մը կը կանչուի եւ երկքը միասին սենեակ մը կը քաշուին խորհրդակցելու համար։ Գ. Ֆլեթչըր որ քովի սենեակը կը գտնուէր կը լսէ որ բժիշկները բաւ կերպ մը կ'ընեն մէջերնին։

Վերջապէս բժիշկները իր քովը կը վերադառնան եւ կ'ըսեն թէ հիւանդը ազատելէ բոլորովին յուսահատ են։ Քիչ մը ետքը կը մեռնի եւ չորրորդ բժիշկ մը կուգայ որուն թեւերուն մէջ կը մեռնի խեղճ կինը։

Մինչեւ հիմա եղած քննութիւնները հաստատեցին միայն ասքը. Վիթի գինով վիճակը հիւանդին մօտ եկած ատեն. Հիմա կը մնայ հաստատել թէ խեղճ կնոջ մահուան պատասխանատուն է։ Այս գործը խորին յուզում առաջ բերաւ է Լոնտոնի բժշկական շրջանակներուն մէջ։

Ազգային լուրեր

Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ Գալիպարանին դիւանապետ Բարթող էֆ. Թըլեան հինգշաբթի օր բուզարանականներու ազդապետ Գօյանեան Յակոբ էֆէնտիի բնակարանը երթալով ցաւակցութիւն յայտնեց անոր եղբօրը Թովմաս էֆ. Գօյանեանի մահուանը համար։

—o—

Աբրահամ Մամիկոնեան, Յովհաննէս Գազանճեան եւ Ցանոցի Նիկողոս եպիսկոպոսները որոնք այս ամառ Սիս գացած էին, Ատանա վերադարձեր են, ուր կը գտնուին այժմ։

«ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի ՕՐԱՑՈՅՑ

1895

Շաբաթ 16 Սեպտեմբեր

28 »

Ս. Թ. Հ. Ռեճէպ. 1313

Թուական Հիճրէթի 1313 Րէպիւլ Ահըր 9

Մէհէնէ Մալիյէ 1311. Էյլուլ 16

Կիրակիտ

ԴԿ. Տօն Սրբոյ Եկեղեցւոյ ի Նաւակատիս Ս. Խաչի,

Նէւ Օր 6 1

ՏԽՐՈՒՆԻ

Գ. ԱԹԱՆԱՍ ԶԱԽԱՐԻԱՏԻ Ա ընտանիքը կը ծանուցանեն ազգականներուն Ա բարեկամներուն թէ իրենց հանգուցեալ սիրելի զաւկին, Գ. ԳՈՆՍԴԱՆԴԻՆՕ ԶԱԽԱՐԻԱՏԻԻ մահուան քառասունքին առթիւ յառաջիկայ կիրակի առաւօտ Մաքրիգիւղի Յունաց Այի Նիկի եկեղեցւոյն մէջ հոգեհանգստեան պաշտօն պիտի կատարուի։

ԹԵՐԹՕՆ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի (65)

ԺԻՒԼ ՄԷՐԻ

ԴԱԳԱՂԻՆ ՄԷՋ

ՄԱՍՆ Բ

ՎՃԱՐԵԼԻ ՀԱՇՈՒԵՑՈՅՑԸ

Ա.

—Ո՛հ, պարոն, այդ առաջարկութիւնը չեմ կրնար ընդունիլ։

—Ինչո՞ւ համար նայինք։ Ինէ կը վախնա՞ք եւ արդեօք մեղքերնուդ կ'անցնէք որ կ'ելլեմ ձեզի կը սիրահարի՛մ։

Ու բարձրաձայն խնդաց եւ Սէլէսթ իրեն ալ, այս զինուորականի անկեղծ դէմքը տեսնելով, կը ժպտէր զուարթօրէն։

Սակայն մերժել չընդունեց։

Եւ նոր առարկութիւն մը ըրաւ։

—Բանի որ ես ձեզ ու Գ. տը Րիպմոնի համար օտար մըն եմ, ըսաւ, ի՛նչ հարկ կայ որ ձեր վրայ բեռ ըլլամ։ Իմ այս դժբախտ գտնուիլս Գ. տը Րիպմոնի համար վտանգ մըն է, ինչպէս որ Բարիզ, ձեր տունը գտնուիլս թերեւս ձեր կեանքը վտանգի ենթարկէ... Արդ՛ ես ա՛լ չեմ կրնար տալու անձնուիրութիւն մը ընդունիլ... Աստուծմէն պիտի ազրիմ եւ Աստուծմէ պիտի խնդրեմ որ պաշտպանէ զիս ?..

—Թշնամակա՛ն... ներեցէ՛ք, օրիո՛րդ, չեմ ուզեր Աստուծոյ վրայ գէշ խօսիլ, վասն զի շատ ազէկութիւններ ըրած է. բայց եթէ կը կարծէք որ հանգիստ ապրելու համար իր վրայ վստահիլը բաւական է, շատ կը սխալիք... Եւ իմ կարծիքս այն է որ եթէ երկու անվախ պահապաններ գիշեր ցերեկ ձեր գրան առջեւ հսկեն, ապահովութեան բոլոր աստուծներէն աւելի օգտակար կրնայ ըլլալ... Սա ալ գիտել կուտամ ձեզ որ, եթէ ծածուկ պահապաններ չունինք, զոր չէք ուզեր խոստովանիլ, իմ առաջարկութիւնս մերժելու իրաւունք չունիք... Վասն զի գիտնալով թէ ի՛նչ անմիջական եւ անհերքելի վտանգներու տակ կը գտնուիք, մերժելով պարզապէս անձնասպանութիւն մը ըրած կ'ըլլաք, եւ չեմ կարծեր որ ձեր դիտաւորութիւնն աս ըլլայ։ Ուրեմն ընդունեցէք, օրիորդ, քանի որ կը տեսնէք թէ բաւականաչափ տրկապուած էք։

Եւ մէջը ժպտելով՝ ձեռքը անոր երկնցուց։

—Կ'ընդունիմ, ըսաւ Սէլէսթ՝ ձեռքը զօրապետին ձեռքին մէջ դնելով։

—Կեցցէ՛ս. հիմա այս յաջող լուրը եղբօրորդիիս հաղորդեմ... Նախ ինք սկսաւ ձեր փրկութեան աշխատիլ... բայց այդ փրկութիւնը ես գլուխ պիտի հանեմ... Հաճեցէք պատրաստուիլ, վասն զի հոս երկար ատեն կենալու միտք չունիմ... երկու օրուան համար միայն եկայ... Վաղն իրիկուն տակէ պիտի մեկնինք եւ հետեւեալ առտուն Բարիզ պիտի հասնինք... Սա ալ ըսեմ որ եղբօրորդիս ձեր առաջնութեան վիճակը չի ներեր որ անմիջապէս ձեզմէ հեռանայ, եթէ չէ, կը պնդեմ...

—Վաղը կը մեկնինք, ըսաւ Սէլէսթ։

—Որոշուեցաւ։ Մնաք բարով, օրի՛որդ։

Զօրապետը, որ կ'ուզէր իր զինուորին արդիւնքը իմացնել Գլոտ Բրէօի, վար իջաւ։

—Յաջողեցայ, ըսաւ անոր, օրիորդ Շոմպարան հետս պիտի գայ...

—Վա՛յ, հաւանեցա՞ւ...

Եւ Գլոտ թեթեւ մը ժպտեցաւ։

—Շիտակը շատ աղուոր աղջիկ է, ըսաւ զօրապետը անոտոր կերպով մը, շատ հրապուրիչ եւ շատ շնորհքով .. Աշխոյժ զուա՛ ազնուիչի պատառ մը... Հինգ միլիոն հարստութի՛ւն... Անիծա՛ծ. եթէ տարիքս քսաներեսուն տարի պակաս ըլլար... Այն ատեն ալ ես հաւանաբար աղջիկը առնել շատ կը գանուիի, մի՛ վախնար...

Գլոտ հետզհետէ աւելի կը տժգունէր եւ աչուըները անդին կը դարձնէր։

Զօրապետը, կա՛մ ուշադրութիւն չընելով եւ կամ բան մը չնշմարելով, շարունակեց.

—Ուղեցի անոր սիրոյ հարցաքննել... վասն զի հակառակ քու բոլոր ըսածներուդ, ես կը կարծէի թէ ձեր երկուքին միջեւ ըլլալու էր անանկ զգացում մը, զոր չեմ գիտեր ինչու համար ինծի յայտնել չէիք ուզեր...

—Այդ բանն ըրի՞ք, ըսաւ Գլոտ ուժգին, աչքերը հրավառ... եւ դէմքին վրայ ամենաբուռն անձկութիւն մը նըկարուած...

—Ո՛հ, մի՛ վախնար... վարպետութեամբ հարցուցի, շատ վարպետութեամբ...

—Ի՞նչ պատասխանեց...

—Խոստովանեցաւ որ քեզի նկատմամբ խոր երախտագիտութիւն մը կը զգայ... Այս բանը կ'ըսեմ քեզ, թէեւ ո եւ է շահեկանութիւն չունի քեզի համար, քանի որ դուն ալ պարզ համակրութիւն մը, բարեկամութիւն մը միայն կը զգաս իրեն նկատմամբ...

Եւ մինչդեռ Գլոտ վհատած կը մնար, զօրապետը սիկառ մը վառեց ու գնաց անտառը պտոյտ մը ընելու։

Բ

Հիմայ ժամանակն է որ դառնանք Բարանթէնի եւ իր հոլաման մարդոց քով։

Արդէն գիտենք որ Բարանթէն ժամանակ չկորսնցուց եւ անմիջապէս մարքիզին հաւելէն ինկաւ։

Արդ, այն ամենակ երկրին մէջ, որ նոր հետքը գտնելը բաւական դժուար էր՝

Բարիզի մէջ ապահովութեան գլխաւոր գիտէ միշտ ապահովապէս գիտեն թէ իրենց փնտռած չարագործները ո՛ւր կընան գտնել։

Արդարեւ անոնք իրենց մասնաւոր սովորութիւններ, ժողովատեղիները, որջերը, անշուշտ պանդոկներն ունին։

Ընդհանրապէս անոնց ի՛նչպէս ապրիլը, ի՛նչ միջոցներ գործածելը յայտնի են։

Հետեւաբար ծուղակներ կը լարեն ամէն այն տեղուանքը, ուր գտնելու հաւանականութիւն կայ։

ՄԱՂԻԿ

Այս տարու կը հրատարակուի Մաղիկ 15րդ Թիւը, հետեւեալ բովանդակութեամբ.

Ֆրանսական Նոր բանաստեղծութիւնք. —Ռիշա Րիշբեա. — Արշակ Չօպանեան [illegible] վրայ խօսքեր (Ֆրանսերէնէ թարգմ.). — Սիրոյ երգեր. — Բա՛ն ին [illegible] — Լըքօնդ տը Լիլ. — Բրեա Րիշեա [illegible] Հիւանդանոցին չուրջը Ցի[illegible] [illegible] սկզբունքներ. —
Զօհրս Քօլօլեան

[illegible] Հիւանդանոցին մէջ. — Հի[illegible] մը [illegible]. —
Մ. Մեծկենեան

[illegible] քրնիկ. — Բերդի վարժը եւ Նահօրի գործը. — [illegible] ընկերութիւնը. — Ա. Չօպանեան [illegible]. — Ասանգութիւն Հայոց [illegible] շրջանէն. — Հմայեակ [illegible]

Գին 60 փարա

[illegible] Ներքին լուրերուն մէջ տեսէք չորրորդ երեսը

Ներքին լուրեր

ԱՃՏՕՆԱԿԱՆ. Էրզրումի նահանգին [illegible] անուանուեցաւ Րէշիդ փաշա, [illegible] Խարբերդի նահանգին.

Էրզրումի նահանգին Մէքմուրէթի [illegible] անուանուեցաւ Ալի Րիզա էֆէնտի, [illegible] Խարբերդի նահանգին.

Հալէպի նահանգին Զէյթուն գաւառին [illegible] անուանուեցաւ Սէմէ[illegible] էֆէնտի.

[illegible] Սպարապետի Դրան [illegible] տնօրէն [illegible] Սալէաթին պէյի [illegible] պէյի.

ԱՆԱՆԳՆԵՐՈՒՆ ՎԻՃԱԿԸ. Սեպտեմբեր 13 թուականով Մեծ-Եպարքոսութեան ղրկուած հեռագիրներ ծանուցած են Պիթլիսի, Տիարպէքիրի, Վանի, Սըվասի, Պէրութի, Տրապիզոնի, Խարբերդի, Էրզրումի եւ Հալէպի նահանգներուն մէջ ալ, չնորհիւ ՎեհՍ. Սուլթանի, կատարեալ անդորրութիւն եւ ապահովութիւն կը տիրէ։

ՖԼԱՆՏՐԻ ԿՈՄՍԸ. Ինչպէս Ֆէտտիխ[illegible], իր հետեւորդներուն ընկերակցութեամբ, երկուշաբթի օրը Սարէմ[illegible] կայարանը գնաց դիմաւորելու համար իր ազգականը Ֆլեմինկ կոմսը։ [illegible] եւ իր որդին ինկիլտերական կառա[illegible] մեծ [illegible] Սովորական [illegible] մէջ, Պ. Սթօյլօ վերջապէս, կայարան եկած էր դիմաւորելու համար ազնուական հիւրերը։ Ցերեկը [illegible] մէջ կոմսն ու իր որդին կրկին մեկնեցան Եէն-Էօրըքէօյ [illegible] [illegible] Ֆէտտիխ [illegible]։

Ինքը նոյն իրիկուան Սոֆիա վերադարձաւ.

ՓՈԽԱՌՈՒԹԻՒՆ. Իզմիր կը ծանուցանէ թէ 120,000 օսմ. ոսկիի փոխառ-

ռութիւն մը կնքուեր է Կրետէ կղզիին անտուկին պէտքերուն համար։

ԱՆԳԼԻՈՅ գնդապետ Սըր Ֆիլիփ Գըրրիի խորթ աղջիկը, Միս Սինկլըռ, նշանուեր է Պելժիքայի դեսպանատան խորհրդական Պարոն տը Կրօզի հետ։ Ամուսնութիւնը պիտի կատարուի աշնան վերջերը։

ԲՈԼՍԱՆ. Սեպտեմբեր 12էն 13, Պրուսայի քաղաքին մէջ քոլերայէ երկու դէպք, որոնց մին մահացու։

—Սեպտեմբեր 12էն 13, Մալաթիի քաղաքին մէջ դէպք ու մահ չէ պատահած։

ԷՐԶՐՈՒՄԷՆ կը գրեն մեզ սեպտեմբեր 2 թուականով. «Ամենալաւ հացին օխան 30 փարայ է հիմա. 1 լիտր ալիւր 3-4, 5 ղրուշ։ Հացագործները մեր նահանգին ամէն կողմերը խիստ առատ են։ Աւելուտները շատ քիչ, դրամի չգոյութեան համար։

—Ճամբաները [illegible] են նորոգել։ Մէկ գիծը Էրզրումէն դէպի Բասէն, մինչեւ Տէվէ-Պօյնու լրացած է, գրեթէ մէկ ժամու ճամբայ։ Միւս գիծն ալ Էրզրումէն դէպի Տրապիզոն տանողին ը լըման չէ հասած, որ 3 ժամ է։ Օրէնքով ամէն գիւղացի իր սահմանին մէջ պէտք է աշխատի 4 օր այդ ճամբաներուն համար։

—Վանի նախորդ կուսակալ Պահրի փաշա երէկ հոս հասաւ։

ՏՈՔԹՈՐ ՆԻՔՈԼ. Միջազգայնական[illegible] թեան [illegible] անդամներէն Տոքթոր Նիքոլ քանի օրուան արձակուրդ առած է Ֆրանսա երթալու համար։

ՄԱՆՐՈՒՔ. Վերջերս ծանուցինք թէ Ելեւմտից նախարարութեան մէջ յանձնաժողով մը կազմուած է [illegible] մանրուք դրամներու կարեւոր խնդիրը։

Յանձնաժողովը [illegible] Նիքէլէ մանրուք դրամ հանել հրապարակ, սակայն յանձնաժողովը [illegible] լուրջ առարկութիւններ [illegible] թէ անկարելի էր հրապարակէն վերցնել մէթալիք ըսուած մանրուքները, որոնք Նիքէլին հետ միասին պիտի շրջաբերէին հրապարակին վրայ։ Փողերանոցի տնօրէն Ապտուլլահ էֆէնտի առաջարկեց հինգ եւ տասը փարանոց մանրուքներ որոնք յանձնաժողովին կողմէն ընդունուեցան։ Հինգ փարանոցները պիտի կազմուին կէս քրամ արծաթէ եւ 4½ քրամ պղինձէ եւ ծանրութիւնը պիտի ըլլայ 5 քրամ եւ 14 հազարորդամասը [illegible] պիտի ունենայ։ Տասը փարանոցն ալ նոյն համեմատութեամբ արծաթ ու պղինձ պիտի պարունակէ եւ 17 հազարորդամասը [illegible] պիտի ունենայ։

Որոշուեցաւ նաեւ որ այդ մանրուքէն պիտի կտրուի 50,000 ոսկի արժողութեամբ։ Այս խնդրին վերաբերեալ տեղեկագիրը ղրկուած է Բ. Դուռը։

Այս լուրը տալով Լեվանթ Հէրալտ իր կողմէ կ'աւելցնէ.

Կը լսանք թէ, քանի որ կայսերական կառավարութիւնը 50000 ոսկի մանրուք կտրելու զոհողութիւն մը յանձն կ'առնէ, ինչ որ բաւական է հրապարակին համար, միջոցներ ձեռք պիտի առնուին որպէս զի այդ մանրուքները չերթան չէնգիւրի սարաֆներու արկղերուն մէջ, որովհետեւ անշուշտ անոնց օգտին համար չէ որ մանրուք կտրել որոշուած է։

ԿՂԶԻՆԵՐՈՒ ԹԱՂԱՊԵՏԱԿԱՆ ԸՆՏՐՈՒԹԻՒՆԸ. Այս ընտրութիւնները, որոնք այնքան շահագրգռեցին կղզիներու բնակիչները, աւարտեցան։ Անհատական ընտրուողներն են.

Տօքթ. Մեսրոպեանց, Հէյպէլիէն, 169 ձայնով.

Պ. Մարտիկեան, Մեծ-կղզիէ [illegible], 151 ձայնով.

Պ. Բանայոթի Հարալամպոս, Հէյպէլիէն, 151 ձայնով.

Պ. Ծան Հաճօբուլօ, դրամատէր, Մեծ կղզիէն, 130 ձայնով.

Պ. Ֆօթի Մաքրօ, Հէյպէլիէն, 129 ձայնով.

Պ. Սօֆոկլէս Բօղայանի, Հէյպէլիէն 124 ձայնով.

Պ. Տիմիթրի Մէղիմի, դեղագործ, Մեծ-Կղզիէն, 113 ձայնով.

Անհերքելի էֆ. Մանուկեան, Պրինկիպոյէն, 113 ձայնով.

Պ. Գալլիտոս, հիմակուան թաղապետական նախագահը, 111 ձայնով.

Հաճի Լաղօղլու, Մեծ-Կղզիէն, 99 ձայնով։

Գոյամաքսին մազպաթան այս տասը ընտրուածներու ցուցակին հետ այսօր Բ. Դրան [illegible] պիտի ղրկուի, որպէս զի մէջերէն մէկը որոշուի իբր նախագահ կղզիներու թաղապետութեան։

ԻԶՄԻՐ-ԱՅՏԸՆԻ երկաթուղիին բաժնետէրներուն 47րդ ընդհանուր ժողովին մէջ, որ տեղի ունեցեր է սեպտեմբեր 24ին Լոնտոն, կարդացուեր է 1895ի տարւոյն վերջնական հաշուեկշիռը։ Կը տեսնուի ատկէ թէ 1895ի տարւոյն վեց ամիսներուն մէջ երկաթուղիին հասոյթը եղած է 106,187 անգլ. ոսկի, մինչդեռ 1894ի տարւոյն վեցամսեայ հասոյթը եղած էր 115,898 ոսկի. Տարբերութիւնը 61,7.7 ոսկի եղած ըլլալով, զուտ շահ մնացած է 44,470 ոսկի.

ԵՐԿՐԱՇԱՐԺ. Կայսերական դիտարանը հեռագիր եկած է թէ հինգշաբթի առաւօտ երկրաշարժի թեթեւ ցնցում մը զգացուեր է Բիւա.

ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ վարժարանին այս տարուան մուտքի քննութեանց մէջ, չորս հայ յաջողելով վարժարանը ընդունուեր են։

ՀՐԷԱԿԱՆ ՏՕՆ. Այսօր մեծ տօն է Հրեաներուն համար որոնք կը տօնեն Քիփուրը (քաւութիւն)։ Պարսոն եւ բոլոր Պանքաները գոց են։

ՀՈՒՆԳԱՐԻԱ. Օսմ. կայսերական Միւզէն պիտի մասնակցի այն ցուցահանդէսին որ Պուտափէշթի մէջ պիտի բացուի՝ Հունգարիոյ թագաւորութեան հիմնադրութեան հազարամեակին առթիւ։

Օսմ. Միւզէն հոն պիտի ղրկէ 15րդ, 16րդ, 17րդ եւ 18րդ դարերուն վերաբերեալ հնութիւններ։

Այս հնութեանց մէջ հագուստներ ալ կը գտնուին։

ԹՈՒՐՔԻՈՅ եւ Ֆրանսայի միջեւ վերջին վեց տարիներու միջոցին կատարուած առեւտրական յարաբերութեանց վրայ հետեւեալ պաշտօնական տեղեկութիւնները հրատարակուած են.

1889ին Թուրքիայէն Ֆրանսա տարուած են՝ թէ՛ ուղղակի եւ թէ թրանսիթով՝ 283 միլիոն ֆրանքի ապրանք, 1890ին՝ 290 միլիոն, 1891ին՝ 282 միլիոն՝ 1892ին՝ 261 միլիոն, 1893ին՝ 239 միլիոն եւ 1894ին՝ 210 միլիոն Ֆր. ի։

1889ին Ֆրանսայէն Թուրքիա տար-

(Շարունակութիւնը կարդալ չորրորդ երեսը)

Ս. ՇԹԱՑՆ վաճառատունը, տարազ, կանաչ եւ ազոց հագուստներու մեծ մթերանոցը, կը հաղորդէ թէ իր Սթամպօլի բազմաթիւ յաճախորդաց խնդրանքով, ի մասնաւորի վաճառատուն մը պիտի բանայ Սթամպօլ, Պաղճէ-Գաբու, Թիւ 61, կամարչին մօտ։

Ս ՇԹԱՑՆ տունը այս նոր վաճառատունը բանալով նոր ապացոյց մը կուտայ թէ որքան խնամք կը տանի իր քաղքի եւ արուարձաններու բազմաթիւ յաճախորդաց փափաքները գոհացնելու համար։

Ս. ՇԹԱՑՆ իր յաճախորդներուն ուրիշ մէկ փափաքն ալ իրագործելով՝ յառաջիկայ հոկտեմբերէն սկսեալ Ոռոշ Գիքի գրութիւնը ներմուծելով իր վաճառատուներուն մէջ։

Կալաթա, Քարաքէօյի հրապարակը, Թիւ 20 Պարսայի մեծ վաճառատունը եւ Եէնի-Ճամի փողոց, Թիւ 8, Թիւնէլի մօտ։

Սթամպօլ, Պաղճէ-Գաբու, կամարչին մօտ։

Աւելորդ է ըսել թէ Ոռոշ Գիքի գրութիւն [illegible] եւ [illegible] սակարկութիւնք ընդ միշտ պիտի վերնայ։

Բոլոր այս առաւելութիւնները ինկատի առնելով, հասարակութենէն կը խնդրուի բան մը չգնել, առանց նախապէս Ս. ՇԹԱՑՆ տունէն այցելելու։

Կալաթա, Քարաքէօյի հրապարակը, Թիւ 20 պարսայի վաճառատունը եւ Եէնի-Ճամի փողոց, Թիւ 8, Թիւնէլի մօտ։

Սթամպօլ, Պաղճէ-Գաբու, կամարչին մօտ։

(Տեսնել 4րդ երեսը Շրայն տան ծանուցումը:) 3—5

ՏԱՐԵՐՔ
ԲՆԱԳԻՏՈՒԹԵԱՆ

Ազգ. վարժարաններու մէջ գործածուելու համար
Պատրաստեց
ԲՐՈՖ. ԱԼԻՔՍԱՆ ՊԷՋՃԵԱՆ

Այս Նոր դասագիրքը, զոր յօրինած է Անթապ Գոլէճի բնագիտութեան եւ աստղաբաշխութեան ուսուցիչ Բրոֆ. Պէջճեան իր երկարամեայ փորձառութենէն եւ եւրոպական վերջին կատարելագործեալ հրատարակութիւններէն օգտուելով, կոչուած է կարեւոր պակաս մը լեցնել մեր Ազգային վարժարաններուն մէջ և զարկ մը տալ բնագիտութեան ուսման։ Հեղինակը բոլոր բնագիտական նիւթերը կը բացատրէ այնպիսի յստակ եւ պարզ ոճով մը եւ կը գործածէ ա՛յնչափ մաքուր հայերէն մը որ ամենէն յետնեալ ուսանողներու անգամ դիւրահաս կ'ըլլայ։ Նաեւ բոլոր նիւթերը լուսաբանուած են 115 շատ ընտիր եւ բնական պատկերներով որոնք ամբողջ գործին եւրոպական կատարելութիւն մը տալէ զատ մեծապէս կ'օգնեն գիտական հարցերը ուսանողներուն լաւ ըմբռնել տալու։ Վերջապէս ջանք չէ խնայուած գիրքը մեր Ազգային վարժարաններուն համար բնագիտութեան ամենայն կատարեալ դասագիրքը ընելու։

Կը բաղկանայ 288 երեսէ, Մատթէոսեան տպագրութեամբ եւ ընտիր կազմով։ Գինն է 8 ղուրուշ։ Կը գտնուի ի Կ. Պոլիս Պ. Պալենց գրատունը եւ բոլոր գրավաճառաց քով, եւ Անթապ հեղինակին քով։ Մեծաքանակ առնողներուն զեղչ կը տրուի. 6=12

ՏԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ

Տք. Կ. Հիւնքեարպէյէնտի իր բնակարանը փոխադրած է Բէրա, Պայրամ փողոց, Թիւ 29, ուր բոլոր [illegible] հիւանդներ կ'ընդունի ամէն օր, ժամ 8էն մինչեւ 10, (ըստ Թրքաց)։

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ
ԴԵՂՕՐԷԻՑ
ՄԱՁԼԸՄԵԱՆ ԵՒ ՄԻՆԹԱՆՃԵԱՆ

Հայթայթիչ Ս. Փրկչի Ազգային Հիւանդանոցի — ՊՈԼԻՍ Պաղճէ-Գաբու Մէյտանճըգ փողոց Թիւ 21

ԿԵԴՐՈՆԱՏԵՂԻ
ՏՐ. ՌՈՒԻ
ՀԱԿԱԿԵՂԾՄԱՏԵԿԱՅԻՆ ՍԵՐՈՄԻՆ

Վաճառատունս, իր պատ. յաճախորդներուն քաջալերութենէն խրախուսեալ, այս անգամ իր գործառնութիւնները աւելի ընդարձակած եւ ապրանքներու մթերքը աւելի ճոխացուցած է։ Հոն դիմողները պիտի գտնեն եւրոպական առաջնակարգ գործարաններու քիմիական եւ դեղագործական ամէն տեսակ նիւթեր անխառն, Նորվեկիայի համբաւաւոր ձկան իւղ, հանքային ամէն տեսակ բարուց ջուրեր, զուտ Գինիներ եւ ընտիր Գիններ զանազան գործարաններու [illegible] բամբակներ ու կազեր, քիմիական եւ վիրաբուժական գործիքներ, եւայլն, եւայլն.

ԳԻՆԵՐԸ ՉԱՓԱՒՈՐ

Գաւառներէ եկած յանձնարարութիւնք փութով եւ խնամքով կը կատարուին։

ԹԱՐՄ ՊԱՏՈՒԱՍՏ
ՏԱՆԻՁԻ ԺԱՀՐ

Բասթէօրեան Հաստատութեան մէջ պատրաստուած Մուկի, խլուրդի եւ բոլոր կրծող կենդանեաց դէմ [illegible] դեղ

ՍԻՄՈՆ ԳԱԲԱՄԱՃԵԱՆ

Հաւաքածոյ ընտիր զրուցածոց ազգ. եւ օտար մատենագրաց, աշխարհաբառ, պատկերազարդ, Մասն Ա. Տիպ Գ. (1895). — Շատ մը տեսակէտներով այս գործը կը գերազանցէ իր նմանները. Բացատրեալ հատուածներ, ոտանաւորներ, առակներ, եւն, մանաւանդ [illegible] մէջ [illegible] հաւաստիք են այս գրքին ջերմ ընդունելութեան. գին 5 դհկն։

Նոյնին Բ. Մասը, պատկերազարդ, Բ. տիպ (1895). — Ընտիր ճաշակի առաջնորդ մը կը հանդիսանայ այս գործն որ բացի հայ հեղինակաց գրուածներէն ճաշակ կուտայ մեծ մասամբ ֆրանսական, նոյնպէս անգղիական, ռուսական, գերմանական մատենագրութեանց. Մէն մի հատուածէ վերջ վերլուծութիւններ, կենսագրութիւններ, գրագիտական կանոններ դիւրըմբռնելի եղանակաւ. Տպագրութիւն կազմ Մատթէոսեան, Հակառակ գրքին մեծ ծաւալին գին յոյժ դիւրամատչելի. 7½ դահեկան.

Փնջիկ, պատկերազարդ, Նախապատրաստական տարի հայերէն արտասանութեանց. գին 3 դհկ։

Նոր Բառագիրք հայերէն լեզուի, բառք եւ ոճք 30000. ընտիր լաթակազմ. էջ 672 գին 15 դահեկան։

Քննական Նամականի. Առաջնորդ Նամակագրութեան. գին 7 դահեկան։

Կեդրոնատեղի

Կ. Պոլիս, Հաճօբուլօ խան, Թիւ 29 վաճառատունը եւ Չարշըքէ[illegible], Պալենց Գրատունը։ 1=6

ՏՈՔԹՈՐ ԱՂԵՔՍԱՆԴՐ ՊԷՅ ԱՐԱՊԵԱՆ [illegible] վերադարձած ըլլալով իր բնակարանը ի Գում-Գափու Պալի-Փաշա [illegible] Թիւ 75, ըստ առաջնոյն հիւանդ կ'ընդունի ամէն առաւօտ եւ երեկոյ, ուրբաթ օրերը ձրի 7—10, ըստ Թրքաց. 1—3

Անգլիերէն լեզուի ձմրան դասախօսութիւնները պիտի սկսին [illegible] Փաշայի ամերիկեան վարժարանին մէջ հոկտեմբեր 3 հինգշաբթի իրիկուն, ժամը 7ին (ր. ե)

Երեք ամսուան համար կանխիկ վճարումն է 20 ղրուշ։ 1—3

Ամառն համար կ'ուզուի հայերէնի եւ ֆրանսերէնի դասատու մը, վարժուհի մը եւ մանկապարտիզպանուհի մը։

Դիմել Հայրենիքի խմբագրատունը։

[illegible] կը հեկեն այն վայրկեաններուն, որոնց կրկին դիմած ըլլալ[illegible] գաղտնին տեսակին համեմատ։

[illegible] ցերեկ անոնց [illegible] կը [illegible] եւ դիւրաւորարար անոնց չնոր[illegible] որ չարագործներուն պահուըտած [illegible]։

[illegible] գաւառներու մէջ, ուր սարսափելի [illegible] Բարիզի չափ լաւ կազմակերպուած չէ, խուզարկութիւնները աւելի [illegible] են, աւելի ծանր ու նուազ բարեկերպով տեղի կ'ունենան։

[illegible] մեր պատմութեան հանդիսա[illegible] երկրին պէս լեռնոտ ու անտառոտ երկրի մը մէջ, որ այնքան [illegible] էր պելժիքական սահմանագլխին, [illegible] չարագործները կրնային ապաստանիլ եւ աներկիւղ ապրիլ մինչեւ [illegible] հրամանը գար, ամէն [illegible] եթէ ոչ անկարելի, գոնէ [illegible] դժուարութիւններով շրջապատուած կ'երեւէր։

[illegible] դիպուածը անանկ [illegible] որ այս հալածանքը ընող սարսափ[illegible] բարիզցի էին, այսինքն ամէն [illegible] — եւ մանաւանդ [illegible] չարագործներն էին։

Ասոնց չարագործներուն անհնարին [illegible] մըն էր, եւ սակայն զանոնք գտնելու դժուարութիւնը գերձեւել չատ մեծ էր։

Ոստիկանականները, աշտարակէն փախչելով, անտառը մտեր եւ Սարան միասին մտեր էին — Սարան, որ մինչեւ կասուին վախճանը ապաստան էր եւ որ իրեններուն պարտաւորութիւնը տեսնելով, չէր համարձակեր, գոնէ հիմակուհիմայ, Ֆրանսա դառնալ։ եւ ամէնքը միկանց Պելժիքա անցեր էին...

Հանգիստ չունէր չտարին, մինչեւ որ Ֆրանսայէն դուրս չելլեն։

Մարքիզը ամբողջ երկու ժամ քալեց՝ գլուխը կախ, աչքերը անհաստատ, առանց բառ մը արտասանելու։

Ա՛լ անկէ ետքը իր ու Բօրանթէնի միջեւ մահացու կռիւ մը տեղի պիտի ունենար։

Հիմայ ո՛չ մէկ կողմէն ուղղակի մը կար, որ ինքզինքը կը պաշտպանէր զինքը հալածող արդարութեան դէմ, եւ ո՛չ միւս կողմէ ոստիկան մը, որ իր պարտականութիւնը կը կատարէր արդարօր։

Հիմայ երկու անհաշտ թշնամիներ էին անոնք, երկու մահացու ատելու-

[illegible] եւ վրիժառու մը։

Ցնծանքի մէջ կանգ առին եւ քիչ մը հանգչեցան չէ թէ քաղքին մէջ, այլ հին քաղաքացիի մը, անտառին մէկ հովտին մէջ։

Արշալոյս էր։

Արեւուն ծագելուն չապաղեցին։

Թէեւ Պելժիքայի մէջ էին, բայց իրենց այնպէս կ'երեւէր թէ ո՛րքան որ հեռանային, այնքան աւելի ապահովութեան մէջ պիտի ըլլային։

Որոշեցին Պրիւսէլ երթալ, ուր թերեւս աւելի դիւրաւ պիտի կարենային պահուըտիլ։

Մարքիզի եւ Պէնէտիքթի քով քիչ մը ստակ մնացած էր։

Իրենց փախուստը այնքան յանկարծական եղած էր որ, ժամանակ չէին ունեցած իրենց Մէզոնի եղերքէն ստակը վերցնելու։

Նոյնպէս նաեւ խոհեմութիւն համարեր էին Շանպարանի տունն ալ չերթալ։

Բայց մարքիզը, փախած ատենը, յայտ Շանպարանի վրայ դրած էր՝ իրենց ծախքերը հոգալու համար։

Արդէն շատոնց այս չարագործները կ'ապրէին նախկին առեւտրականութեան ստակովը, վասն զի Անթուան, մէյ մը որ անոնց ցանցերուն մէջ բռնուած էր, չէր կրնար մերժել, եւ կը յուսար, Սէլէսթի ժառանգութիւնը բաժնուած ատեն, ըրած բոլոր ծախքերը առնել։

Ուստի նոյն առտուան Տինանէն Պրիւսէլ գացող կառախումբը մտան։

Իրենց հագուստները, երկար ճամբէն աղտոտած, աշտարակին կռիւէն պատռտած, ողորմելի վիճակի մէջ էին։

Մարքիզը խորհեցաւ որ խոհեմութիւն չէր այսպէս պանդոկ մը ներկայանալ, մանաւանդ շնորհքով պանդոկ մը։

Իրենց տեսքը անպատճառ զարմանք պիտի պատճառէր... եւ զարմանքը կասկածէն չատ հեռու չէ.

Ուստի մարքիզը քովը մնացած բռնակը գործածեց իրենց հագուստները նորոգելու եւ ամէնուն պէտք եղածը գնելու։

Ցետոյ չորսը միասին մեծ պանդոկը գացին։

—Եթէ Բօրանթէն մեր ետեւէն ինկած է, ըսաւ մարքիզը, ինչպէս որ հաւանական է, հոս չպիտի գայ մեզ փնտռել, եւ կամ ամէն տեղ փնտռելէ ետքը՝ հոս պիտի գայ... եւ եթէ չորս հինգ օր միայն մինչեւ աւ մնք, որովհետեւ մինչեւ այն ատեն կրնանք Շանպարանէն ստակ բերել տալ, Անգլիա կ'անցնինք եւ եթէ հոն ալ ետեւնիս իյնան, Ամերիկա կը փախչինք...,

—Լաւ է պիտի գրէ՞ք իրեն, ըսաւ Պէնէտիքթ։

—Անշուշտ։

—Վտանգաւոր է..., շատ վտանգաւոր... Նամակը եթէ մէկուն ձեռքը անցնի, ո՛ւր ըլլալնիս կ'իմացուի ու կը կորսուինք... Տարակոյս չկայ որ Բօրանթէն ուշի ուշով պիտի հսկէ Շանպարանի վրայ... ինչպէս նաեւ թղթատարութեան վրայ... Եթէ անանկ որ Պելժիքայէն նամակ մը կուգայ Շանպարանին, անմիջապէս պիտի հասկնան որ նամակը մենէ է...

—Շատ լաւ կը խորհիք, պարոն Պէնէտիքթ... բայց կրնանք իմ վրաս վստահ ըլլալ... Նամակը ուղղակի Շանպարանի չպիտի ղրկեմ... Ասով ինք զինքնիս կը մատնենք, ինչպէս որ ըսիք...

—Հապա ո՞ւր...

—Մեր մէկ բարեկամին, որ Բարիզէն չէ մեկնած, Կօթրիւչի, Օթէլի մէջ ամբոյթեանց մօտ, Ոսկի Առաջ գինետան յարդայ տիրոջը։ Սա խօսքերը պիտի գրեմ Կօթրիւչ բարեկամիս, որ բոլորովին անձնուէր է ինծի.

(Շարունակելի)

ուած են՝ թէ՛ ուղղակի եւ թէ թրանզիթով 104 միլիոն ֆրանքի ապրանք, 1890ին՝ 153 միլիոն, 1891ին՝ 149 միլիոն՝ 1892ին՝ 170 միլիոն, 1893ին՝ 151 միլիոն եւ 1894ին՝ 137 միլիոն ֆրանքի։

Այդ հաշուով, 1889էն ի վեր Թուրքիոյ եւ Ֆրանսայի միջեւ առեւտրական յարաբերութիւնները նուազած են, այնինչ եթէ 1894ի փոխադրութիւնները բաղդատուին 1893ին, պակասը 32 միլիոն ֆրանքի կը հասնի եւ եթէ բաղդատուին 1889ին՝ այդ պակասը կը հասնի 57 միլիոն ֆրանքի։

Ֆրանսայի հետ ամենէն աւելի առեւտրական յարաբերութիւն ունեցող նաւահանգիստներն են Կ. Պոլիս, Պէյրութ, Իզմիր, Սէլանիկ եւ Եաֆա։

ՊԷՑ ԲԱԶԱՐԻ հրկիզեալներէն կարօտեալներուն նպաստելու եւ այրած չորս մզկիթները, վարժարան մը, մէդրէսէ մը եւ կամուրջ մը վերաշինելու համար 5000 ոսկիի նուիրատուութեան շրջաբերութեան գիր հանուեր։

ԱՓՐԻԿԵԱՆ ՏՐԻՊՈԼՍՈՅ նախորդ կուսակալ Իսմայիլ Քէմալ պէյի անպաշտօն վիճակի մասնաթոշակ յատկացուած է։

ԹԱՂԱՊԵՏՈՒԹԵԱՆ Բ. շրջանակին անօրէն Մուսթաֆա պէյ, որ ժամանակէ մը ի վեր հիւանդ էր, անցեալ օրը մեռաւ։

ԴԱՏԱՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ. Ապպաս եւ Իսա անուն երկու զինուոր, որոնց առաջինը 6րդ բանակին եւ երկրորդը Կրիթէի զօրաբաժնէն կը պատկանին, ապստամբութեան յանցանքով՝ ատեանամարտի ենթարկուած՝ դատապարտուած են 15 տարուան տաժանակիր աքսորութեան։ Ապպաս սպաննած էր իր ընկերներէն մէկը եւ Իսա իր տեղակալը՝ Հիւսնի էֆէնտի։

Առանձին դատ, նոյն պատիժին դատապարտուած են նաեւ Ճաֆէր եւ Մէհմէտ անուն զափթիէները, որոնց առաջինը Այտընի նահանգին Այա-Սուլուգ կոչուած տեղը զափթիէ մը սպաննած էր եւ երկրորդը Վալիտէ անուն ագարակի մը, Ալի-Չելէպի մէջ։

Զինուորական ատեանը դատապարտած է նաեւ Արմաշէն զօրքերու փախ[illegible] համար էֆէնտին։ Այս վերջինը իր հրամայականը առեր է ծառայութենէ, առանց ատոնց սպառելու օրինական հեւակերպութեանց կատարման, բանակը հպեր, քաղաքային զգեստ հագեր ու հասարակութեան մը մէջ մտեր է իբրեւ աշակերտ։ Այս փախ-բանակային անունը բոլորովին ընջուեր է, որպէս զի մէյ մըն ալ պետական ծառայութեան մէջ չկարենայ մտնել։ Զինքը տարեր են իր զօրանոցը ուր զինուորներու եւ շատ մը սպաներու ներկայութեան իր համազգեստը, արէշները, ուսանոցները, սուրն ու մետաղները առեր են իրմէ։

ՀԱՑԻՆ ՏԵՍԱԿԸ. Հացագործներու համար քննութեան յատուկ պաշտօնէութիւն մը պիտի հաստատուի Քաղաքապետութեան մէջ։ Քաղաքապետութիւնը հասարակութեան բազմաթիւ բողոքներուն եւ իր կողմէ կատարած քննութիւններուն վրայ որոշած է ապագային մէջ խստօրէն գործադրել հացագործներու մասին եղած կանոնները։ Նախ ալիւրի խնդիրը կայ. բառ կանոնի պէտք է որ հացի համար գործածուած ալիւրին մէջ երրորդը օտար ըլլայ միայն (առաջական, ամէնակերպական եւն.) եւ մնացածը բնիկ ալիւր։ Այս միջոցը ձեռք առնուած է երկրին հողագործութիւնը եւ աղօրեպանութիւնը քաջալերելու համար։ Երկրորդ՝ Քաղաքապետութեան պաշտօնեաները նշմարած են թէ ամէն կարգէ հաց կը ծախուի հրապարակին վրայ ճերմակէն մինչեւ ամենէն սեւագոյնը։ Վերջապէս կայ նաեւ կշռոյ խնդիրը, որ ամէն տեղ անկատար է։ Որովհետեւ հացը ամենէն կարեւոր սնունդն է, մանաւանդ աղքատին համար, շատ կարեւոր է որպէս զի մաքուր ըլլայ, այսինքն աղէկ տեսակ ալիւրէ պատրաստուած, աղէկ մշակուած ու աղէկ եփուած։ Այս մասին կազմուած յանձնաժողովը գործի պիտի սկսի, Բ. Դռնէն հրաման առնելուն պէս։

ՍՈՒՐԻԱԿԱՆ ՏՐԻՊՈԼՍՈՅ լուսերը կանոնի ու պատուէրներու հակառակ ընթացքի մէջ գտնուած ըլլալով, անպաշտօն դադարման դատապարտուած է։

ԴԱՏԱԿԱՆ նախարարութիւնը, կէսէ Սապահ, հարկ դատելով քննութիւններ կատարել Կէօլիւնէլի դատական պաշտօնեաներուն գործառնութեանց նկատմամբ, հարկ եղած հրամանը տուած է Մանասդըրի նահանգին դատական պաշտօնէութեան։

ԶԻԵՐ. Երկրագործական նախարարութիւնը որոշած է որ ագարակ-ազարակներու եւ գիւղերու մէջ փոքր տարաբնակներ հաստատուին, ագարակային ընդհանրացուելու պայմանաւ։ Այժմ ձեռնարկուած է այդ տարաբնակներուն համար ագարակական յովատակներ գնելու։

ԽԱՆԱԶԱՆ ԴԷՊՔԵՐ

Փորոբիկը. Երէկէն կը հեռագրեն թէ յունական Եաս առագաստանաւը, նաւապետ Սթավրօ Վահոֆի, որ 12000 ոսկուոց բեռ բեռցած էր, անցած կիրակի օրուան փոթորիկին ժամանակ ընկղմեր է իր գտնուած նաւահանգստին մէջ։ Կը յուսացուի որ կարելի պիտի ըլլայ կէսէն ջուրին երեսը հանել նաւը, նախ բեռը ազատելէ ետքը։ Մէջը գտնուող մարդիկը ազատեր են։

Կ'ըսուի թէ առեւտրական առագաստանաւ մը, Շահին պահրի անուն, որ հանքածուխ բեռցած էր, նոյնպէս ընկղմեր է նաւահանգստին մէջ։

—Քասկաճօտներ այս օրերս շատ խօսեցնել կսկսեն իրենց վրայ։ Այդ արիկաներէն մէկը հինգշաբթի օր Սամաթիա Եէնի Ճամիի առջեւ Մալթէի պաշտօնեաներէն Հաճի Րամիզ էֆէնտիի ոսկէ ժամացոյցը չորթեր է։

Բերայի մէջ, քառակառ մը Թաքսիմ է ուսորդուցի վաճառական Պ. Միւլմէրի ոսկի ժամացոյցը, շղթայով մէկտեղ։

ԹԱՏՐՈՆ

Մինակեան էֆէնտիի օսմ. թատերական խումբը այս գիշեր Մաքրի-Գիւղ, Սօգրէ աղաճի Արզըլլօն թատրոնին մէջ պիտի ներկայացնէ ԲԱՐԻԶԱԿԱՆ ԴԷՊՔ ՄԸ թատերգութիւն 5 արար, առաջին անգամ ներկայանալի, ի նպաստ խումբին դերասանապետ ՄՆԱԿԵԱՆ էֆէնտիի։ Նախանձոտ Հայրը, բիւս ծիծաղաշարժ զաւեշտ 1 արար։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

Ուրբաթ 15 Սեպտեմբեր

Ընթացք փոխանակագրաց

Օսմ. ոսկի Լոնտոնի վրայ		110 12½
» » Փարիզի »		23
[illegible]		
[illegible]		28 12
[illegible]		28 11½
Թուղթեր Օսմանեան		
[illegible]		
Ընթացք [illegible]		
Ծառայութեան Սէնք A.		65
» » B.		44
» » C.		27 75
Բաժնետոմսեր		
Օսմանեան դրամատուն	ֆր.	48 ⅝
[illegible]	ոսկի	10 85
[illegible]		21 30
Օսմ. [illegible]	ոսկի	8 25
[illegible]	»	3 55
[illegible]	»	11 30

Ընթացք դրամներու

Օսմ. ոսկի	100	20 ֆր.նոց	87 32
Մէճիտ	108 08	Անգլ. ոսկի	110 12
[illegible]	102	Ֆրանս Գեր. ոսկի	107 78
[illegible]	38	Իմբերիալ	90 10
[illegible]	18	[illegible]	61 20
[illegible] Կ. Պոլսոյ	8	Ռուսական [illegible]	8 43

Հարաւային Աֆրիկէի
Ոսկեհանքի բաժնետոմսեր
Գնելու եւ ծախելու համար
[illegible]
Crœsus deep,
West Rand Mines,
Sheba.
British S. A. (Chartered)
Transvaal Consolidated etc. etc.
[illegible]

ՕՍՄ. ՀԱՆՐ. ՊԱՐՏՔԻ ՎԱՐՉՈՒԹԻՒՆ

Ազդ

Րումէլիի երկաթուղիի պարտատոմսերու 154րդ վիճակահանութիւնը պիտի կատարուի հրապարակաւ, յառաջիկայ երեքշաբթի, 1 հոկտ. (ն. տ.), ժամը կէսօրին, կայս. վարչութեանց մէջ եւ օսմ. կայս. Պանքային ներկայութեամբ։

Կ. Պոլիս, 11/23 սեպտ. 1895

ՖԷՔՈՒԼ ՊԼՕՔ

Ամենէն ընտիր եւ ամենէն համովը

ՏՊԱԳՐՈՒԹԻՒՆ «ՀԱՅՐԵՆԻՔ»Ի

ՄԵԾ ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱՅԻ
ՊԱԼԹԱԵԱՆ ԵՂԲԱՐՔ
Միրզէնի, Հանր. Պարտքի Վարչութեան դիմաց Իւսուֆ [illegible] խանի [illegible] թ. 1
Այս վաճառատան մէջ ամենէն [illegible] կերպով աժան գներով կը ծախուին ամէն տեսակ [illegible], [illegible], [illegible], [illegible], [illegible] եւ [illegible], ինչպէս նաեւ մանիֆաթուրայի վերաբերեալ ամէն տեսակ [illegible]։

Ամէն լեզուէ
ՏՐԶԱԲԵՐԱԿԱՆ
ՄԱՀԱԶԴ
ՀՐԱՒԻՐԱԳԻՐԸ
ԱՅՑԵՏՈՄՍ
ԳԻՐՔ
ԿՆԻՔ
ՏԵՂԵԿԱԳԻՐ
[illegible]
ՆԱՄԱԿԱԳԼՈՒԽ
ՑԱՄՍԵՐ
ՀԱՅՐԵՆԻՔԻ ՏՊԱՐԱՆ

Տպարանը բաց է ամեն օր մինչեւ գիշերուան ժամ 3, ինչպէս նաեւ կիրակի եւ տօն օրերը.

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ

Կը փութամ ծանուցանել արգոյ յաճախորդներուս թէ Պալըգլըոլ [illegible] «Երկաթուղի»(cilieçjikr) [illegible] վաճառատունս [illegible] փոխադրեր եմ [illegible] Համամ, Եէնի-ճամի փողոց թիւ 3։

Այս անգամ Եւրոպայէն բերել տուեր եմ բազմաթիւ մթերքներ ամէն տեսակ պտուղներու (խումաս) բանջարեղէն, բոյլ եւ մանրանք։ Այս վերջիններէն, ի մէջ այլոց, ռոպին լիւֆու, ճեմճամ ալիւս, ալթեա, մուարկ, առւթւր, փոլենիզ, սամսակ, բէնիզալեն, բոճէ, բլիւց, frեսի sp շիֆ եւ այլն եւ այլն։

Նաեւ զանազան ծաղկաթմբեր (պսասմա) տեսակ եւ կէս սոկի հատը տեսակ ամէն չափեր, եւ ամէն հասակի ալ հերամէկ կ'ասան։

Մէկ խօսքով ամէն ինչ զոր պէտք կրնայ տարուած է։ Աղբեաններ եւ ամէն տեսակներու Զանազանութիւն, Գեղեցկութիւն, Դիմացկունութիւն եւ գիներու Զափաւորութիւն, ինչպէս հիմա, ամէն առեւ ալ կ'ըլլան պիտի սահմանեցուցու պիտի լլամ։

ՄԱՐՏԻՆ ԳՐԻԳՈՐԵԱՆ

ՀԱԳՈՒՍՏԻ ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ
ԳԱՌՆԻԿ ԽԱՉԵՐՃԵԱՆ
եւ
Գ. ԵՐՄԵՆԵԱՆ

Բ վաղուց անտի իր վաճառքներուն ընդարձակութեանը համեմատ բաւական ընդարձակ շէնքը [illegible] Գոյուրօրում խանէն փոխադրուած է Պոլիս. Մահմուտ փաշայի դող, Սուլթան Համամ Չէշմէսի Բեզիկեան խան Ա. յարկ թիւ 18, 20, 22 եւ 24 վաճառատուները։

Վերոյիշեալ մթերանոցներուն մէջ պատրաստ եւ յանձնարարուած ու եւրոպական համեմատ ամէն տեսակ հագուստ եւ կերպասներ կը գտնուին, Եւրոպայէն բերուած պատրաստ հագուստներէն եւ կերպասներէն եւ ամէն տեսակ [illegible] համեմատութեամբ [illegible] գնով կը վաճառուին։ Այդ վաճառատան տեսակ նշանաւորն է մասնաւոր հաւեցնելով [illegible] է Պոլիս եւ Ղալաթիա վաճառուած հագուստներու ու կերպասներու հետ համեմատութեամբ եւ թէ տեսակի աղուորութեամբ։ Կը խնդրուի արգոյ հասարակութենէն որ նոյն մթերանոցները գնելով անձամբ տեսնէ ու համեմատ նիւթերու աժան գինը ու յատուկ տեսակը։ Ցիշեալ վաճառատունը մեծ մասնաճիւղ մը բացած է նաեւ Եէնի Ճամիի Թղթատան ճիշդ դիմացը։

Ա Զ Դ

Հայերէնի, տաճկերէնի եւ յունարէնի տեղեակ եւ Տոմարակալութեան քաջ հմուտ գրագիր մը պաշտօն կը փնտռէ վաճառատան մը մէջ։ Դիմել Հայրենիքի խմբագրատունը։

1—3

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Ս. ՃԹԱՅՆ

ՈՐՈՇ ԳԻՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Ս. ՃԹԱՅՆ

ՄԵԾ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ՀԱԳՈՒՍՏՆԵՐՈՒ
ԱՐԱՆՑ, ԿԱՆԱՆՑ ԵՒ ՏՂՈՑ ՀԱՄԱՐ

ԱՄՌԱՆ ԵՒ ՁՄԵՌՈՒԱՆ ՀԱՄԱՐ
Մեծ եւ յարատեւ մթերք հագուստներու
ԱՐԱՆՑ, ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԵՒ ՏՂՈՑ
ԻՆՉՊԷՍ ՆԱԵՒ ՏԻԿՆԱՆՑ ԵՒ ՕՐԻՈՐԴԱՑ ՀԱՄԱՐ

ԱՄԵՆԱՄԵԾ ՄԹԵՐՔ
ԸՆՏԻՐ ՏԵՍԱԿՆԵՐՈՒ, ՁԵՒ ԵՒ ՕՐԻՆԱԿ ՎԱՅԵԼՈՒՉ
Վերջին ծայր աժան
Վաճառում ՈՐՈՇ ԳՆՈՎ մեծ վաճառատանց մէջ

ԿԱԼԱԹԱ
Քարաքէօյի հրապարակ, 20, Մեծ Վաճառատան Պորսայի եւ Եէնի-ճամի փողոց, 8, Թիւնէլի քով.

ՍԹԱՄՊՈԼ
Իր նոր Վաճառատունը, Մեծ փողոց Պաղչէգափուի, 61 կամուրջի մօտ

ՈՐՈՇ ԳԻՆ

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ Ս. ՃԹԱՅՆ

ՏՈՔԹԷՕՐ Ս. ԽԱՉԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ
ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՎԿԱՅԵԱԼ
ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺՔ
(ՀԱՍՏԱՏԵԱԼ ՏԱՐԻՆ 1852)

Նորանոր գործիքի մը միջոցաւ ամենաստանի ցաւած ակռաները, ամենանուազ վայրկենապէս կը լեցնեն, ցաւով դիմել եւ բուժուած վերադառնալ։

Կատարելագործեալ եղանակաւ, (առանց արմատները հանելու) նաւքը, ճոթուոր, եւ դիմացքին արհեստական ակռաներ կը պատրաստեն, յոր եւ նման բնական, դիմքի ձեւաւորութիւն, (բառ առ բառ) ծամողութիւն, եւ ազատ առատանութիւն երաշխաւորելով։

«Սկուրբիթ» կոչուած բերնի հիւանդութիւն, երեք այցելութեամբ կատարելապէս կը բուժեն, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու, եւ նորանոր ակռան կը միջոցաւ առանց ցաւի առանձնահատութեան։

Թիւ 396 Մեծ Փողոց Բերա, Եանիի արեւմտեան վրայի յարկը ծիշտ Զաքարեանց գրեն։)

Ե. Գ. — Դատարկուցի յաճախորդք կրնան դիմել նաեւ իրենց բնակարանը թիւ 1 նոր բացուած Երիտասիլի փողոց ամէն օր։

ՌԷՅՆՕԼՏԻ ԿՈՒԹ ՍՊԷՍԻՖԻՔ

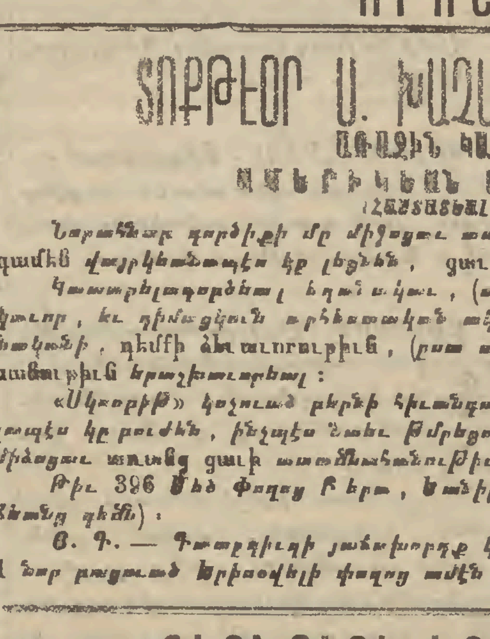

Կը բուժէ կաթուածը, յօդացաւը, կռնացաւը եւ բոլոր ջղային ցաւերը։ Ամբողջ աշխարհի մէջ լաւագոյն դեղը ճանչցուած է կաթուածի, յօդացաւի, կռնացաւի դէմ։ Մէկ անգամ առնելը բաւական է քանի մը ժամուան մէջ ցաւը ամփոփել մը առաջ բերելու համար։ Բժշկական բժիշկներ ատոր կը յանձնարարեն զայն։ Լոնտոնցի նշանաւոր Տր. Ֆէյր կը գրէ. «Բիշ մը առնէ Րէյնոլտի Կութ սպէսիֆիքը առուր հիւանդներուս եւ կը փութամ ըսելու որ միշտ լաւ արդիւնք տեսայ։ Կը հաստատեմ որ ասիկայ շատ թանկագին ու ազդեցիկ դեղ մըն է։»

ՀՐԱԶԱՆԳ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹԵԱՆ.— Պէտք է անոթի փորանց, պահպանելէ ամէն իւղոտ ու աղանց խառնուրդի խմել զայն։ Ծախուող է 40 կաթիլէ, որ կրնայ աւելցնել գիշերը 60ի բարձրանալ եւ այսպէս հետզհետէ մինչեւ 120ի։

Մեծ եւ փոքր քանակութեամբ ու շիշերով կը ծախուի մեր Թուրքիոյի միակ ներկայացուցիչն ՏԱՑՈՒՆ ՓԱՐՈՒՆԱՅԻ անգլիական ընդհանուր մթերանոցը, 95 եւ 97, Եուքսէք Քալտըրըմ, Վոյվոտա Գալաթա Եւրոպիոյ Դրամատուներու կայարանը պահականոցին քով։

ԾԱՆՕԹ.— Այդ վաճառատան մէջ պատրաստ կը գտնուին նաեւ ամէն տեսակ անգլիական ու ամերիկեան դեղեր։

THE PATRIOTIC
ՊԱՏՐԻՕՏԻՔ
ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ
Հիմնուած ի Տուպլին 1824 ին

Դրամագլուխ 1,500,000 անգլ. ոսկի

Տարեկան եկամուտի քան 200,000

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ.— Վնասները կը վճարուին փութով եւ առատաձեռնութեամբ

Ընդհանուր գործակալք ՊԻԵՔԸՐ եւ ԷՏՈՒԱՐՏՍ
Քոնսթանթինոպոլ խան, Պաղչէ-գափու, Ստամպոլ

Դեր գործակալք ՄԻՀՐԱՆ ՍԱՐԸԵԱՆ
Համբարձ Հաճէաքիր Եղբայրք

ԱՐՇԱԿ ՈՒՆՃԵԱՆ
Կալէթ խան, Ղալաթիա

ԶԱՐՄԱՆԱԼԻ ԵՒ ԱՅՍ ԵՐԿՐԻՆ ՄԷՋ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆ ՄԸ

Նման գողի մը, որ գիշեր ատեն կը կողոպտէ մեզ, այս հիւանդութիւնը մեր վրայ կը յարձակի ծածկաբար։ Անիկէ բռնուողները կուրծքերնուն եւ կողերնուն մէջ, երբեմն ալ կոնակնին ցաւեր կ'զգան։ Զանձրոյթ եւ քնանալու պէտք կ'զգան. իրենց բերնին համը գէշ է, մանաւանդ առտուն։ Ակռաներն տեսակ մը մածուցիկ քսուով կը ծածկուին։ Ախորժակ չունին։ Հիւանդը ստամոքսին վրայ ծանր բեռ մը կը զգայ, երբեմն ալ տեսակ մը ակարութիւն։ Աչուըները մարած են, ձեռքերն ու ոտքերը ցուրտ ու թաց։ Քիչ մը ժամանակ ետքը հազ մը կը սկսի, նախ չոր, բայց քիչ քիչ կանաչ մաղասով խառն։ Ցեռայ կը սկսի գլուխը թռչել, թուլցած, ներվիրտ ըլլալ։ Երբ մէկէն ի մէկ ոտքի ելլէ, գլուխը կը դառնայ։ Պնդութիւն կ'ունենայ. երբեմն մորթը կը տաքնայ ու կը չորնայ. արիւնը կը թանձրանայ ու կը դանդաղնայ, աչքին ճերմակները դեղնորակ գոյն մը կ'առնէ. մէզը կը քիչնայ։ Ապա կը սկսի կերածը փոխել, որուն կը յաջորդէ սրտի բաբախիւններ. տեսողութիւնը կը տկարանայ, ճակատը յոգնած ու ակար կը զգայ։ Կ'լսուի թէ ժողովրդեան մէկ երրորդը այս հիւանդութեան մէկ ձեւէն վարակուած է. բժիշկները շատ անգամ սխալած են անոր բնութեանը վրայ։ Ոմանք լեարդի հիւանդութիւն կարծած են, ոմանք անմարսողութիւն, ոմանք փայծաղի հիւանդութիւն եւայլն. բայց անոնց դեղերը երբէք չեն յաջողած։ Հիմայ գտնուած է «Մայր Սիկըլի Բուժիչ Օշարակը», որ այս հիւանդութիւնը կատարելապէս կը բուժէ կեղծերէն զգուշանալ։

Կը ծախուի Եուքսէք Գալտըրըմ, Վոյվոտայի քով թիւ 95 եւ 97 Թուրքիոյ համար միակ գործակալ Պ. Խասմէն Պասաանսայի անգլիական ընդհ. մթերանոցը։